

JANI
SÄXELL

TUOMIOPÄIVÄN KARAVAAANI

WSOY

Jani Saxell

TUOMIOPÄIVÄN
KARAVAANI

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© JANI SAXELL JA WSOY 2017
ISBN 978-951-0-42090-4
PAINETTU EU:SSA

Sisällys

1 425 päivää 9

Suomenlahden surulupaus 243

Riikinkukkorastan opetuslapset 685

Jugoslavian sosialistinen liittotasavalta 1945–1992

1 425 PÄIVÄÄ

*»Katumus on tuhoisin intohimo,
ja toisin kuin rakkaus ja viha,
se ei mene ohi.»*

LIDIA GINZBURG: *LENINGRADIN PIIRITYKSEN PÄIVÄKIRJA*
SUOMENTANUT KIRSTI ERA (INTO 2011)

MOSTAR, BOSNIA-HERTSEGOVINA,
MAANANTAINA 9. TOUKOKUUTA 2016
– CLUJ-NAPOCA, ROMANIAN SOSIALISTINEN
KANSANTASAVALTA, SYKSY 1989

Hän, Florian Tímar, oli Flaviuksen isä. Flaviuksen, jota kutsuttiin Euroopan kollektiivisessa tiedostamattomassa ja yöpuolella elävän salaisen valtakunnan pääministeriksi. Flaviuksen, joka oli parhaillaan kostoretkellä koko Eurooppaa vastaan.

Florianin mielessä vastaväitteet kiirehtivät esiin, säntäilivät toistensa päälle. Ne kapusivat ajatusten villiviiniä, kaapivat ja kynsivät tietään ylöspäin.

Danielan kertomassa oli aukkoja. Kuin ulkoseinässä, jota oli rummutettu jalustakonekiväärillä viikkokausia, tykistönkranaatin kerralla särkemässä kerrostalossa.

Mutta samalla kaikki puhuminen, väittäminen ja vänkääminen tuntuivat turhilta. Jollain tasolla se oli niin selvää ja loogista kuin olla ja saattaa.

Lapsi, jonka Florian oli luullut menettäneensä niin kammottavalla tavalla Romanian vanhan vallan viime kouristusten keskellä, olikin saanut elää. Ja viettäisi ihan juuri 26-vuotispäiviään. Mutta ei puhaltelisi kynttilöitä tyttöystävänsä kanssa, niin kuin muut ikäisensä, juhlistaisi merkkipäivää kynttiläillallisilla tai pikku reissulla.

Flavius-pojalla oli kiireitä, Euroopan tiedostamattomassa ja yöpuolella elävän salaisen valtion painajaispääministerinä.

Sorrettujen ja solvattujen »paranormaalien» yhteenliittymä ei aikonut antaa Euroopan unohtaa Sarajevoa ja Srebrenicää, ei muitakaan laininlyöntejään. Salainen valtio ja sen »toimeenpaneva siipi» eli Osattomien armeija olivat julistaneet sodan niin lännen pankkiireja, kodinko-

nekauppiaita ja laajentumiskomisaareja kuin idän tiedustelupalveluja, ase- ja ihmiskauppiaita vastaan.

Ja sitten oli vielä korventava ennustus, profetian palo: Flaviuksen aikomus johtaa »vapautettujen kansojen vaelluksensa», irvileukojen mukaan Tuomiopäivän karavaanin, luhistuvasta Euroopasta. Vuosien vaellukselle, arojen, tundran ja suola-aavikkojen halki. Mongoliaan ja Länsi-Kiinaan, minne Tulevaisuuden henki heidät johdattaisi. Siellä saataisiin tundra vihertämään jälleen, herätettäisiin henkiin muinaisia lajeja.

Eurooppa tulkoon estämään heitä. Yrittäköön – ja tuhoutukoon.

Mitäpä sitä enää kiistämään. Hän oli isä, salaisen valtion painajaispääministerin *tata*. Ja yhdestä miehestä ja hänen elämäntuskastaan alkaneen vallankumouksen kummisetä. Sellaisen, joka oli nielaiseva yhtä hyvin lapsensa kuin vanhempansa – ja puoli mannerta siinä sivussa.

Florian tunsi halkeavansa keskeltä kahtia. Oli se päiväpuolen minä, jonka passissa luki Florian Tímar ja joka oli kulkenut melkoisen matkan: pelastautunut Romaniasta vallankumouksen ja välitilan kuojuissa, tullut tietoiseksi unenpäästäjän kyvyistään Pariisin esikaupungeissa. Ja pärjäillyt lopulta varsin hyvin, vyölaukkuineen, piippareineen ja mopedeineen. Luovanut jengien ja reviirien välissä, ja jopa pariisitarren pikkupöksyihin. Unihiekan kauppiaana, jonka omat sormet pystyivät tarjoamaan väkevämpiä näkyjä kuin paraskaan pulveri.

Kunnes sieltä oli kerta kaikkiaan lähdeittävä, etsittävä jotenkin vakaampaa ja vakiintuneempaa elämänmuotoa. Helsinkiläisenä unitohtorina, 2000-luvun alun huomenvuosina, kun kroonisesti silmäpusinen, rattiin ja ruuhkametroon nukahteleva Eurooppa alkoi viimein hyväksyä vääjäämättömän. Sen, että unikato oli lääketieteellinen ja tilastollinen tosiasia. Ja sen eksistentiaalisen hädän, mitä unten poissaolo merkitsi. Ettei ollut lohtua ja sovitusta missään, voimaannuttavia ja viljejä unia ilmassa liitelystä ja katolta toiselle hyppimisestä.

Ei missään – paitsi unitohtori Florianin vastaanotolla, hotelli Vallin aulabaarissa. Tai minne kulloinkin sovittiin.

Kuinka tyhjältä se sitten kuitenkin oli alkanut tuntua. Loputon stalk-kailu ja vampirismi, Kino Raskolnikovin koneenkäyttäjän hommat. Ja asiakkaiden unet olivat jatkuneet Florianin päässä, hyökyneet hänen ylitseen tilataksissa, Stockmannin deodoranttiosastolla tai miesten-pukimossa.

Sillä Florian liikkui *piireissä*, vastaanotti sosiaalipoliitikko ja hyvinvointikonsultti Aarne Nuutin kaltaisia asiakkaita. Ja palautti Arpiksen ja Armottomien, Japanissa ja Brasiliassa asti breikkanneiden suomalais-glamrockarien kitaristin soittotaidon. Ja pelasi bilistä Sedu Koskisen ja Niklas Herlinin juron miehisessä, sikarinsavuisessa ja vuosikertaviskien makuisessa seurassa.

Eikä Florian missään nimessä ollut halunnut tunnustaa väriä, ihonväriään, että oli samaa kansaa Romanian romanien kanssa. Niiden, jotka matkustivat pummilla autolautoilla, tulivat nyytteineen ja R-kioskin pahvisine kahvimukeineen. Romuautoineen, farkku- ja verkkaritakkeineen, löytökissoineen ja lapsivaimoineen. Marjanpoimintaan, keräämään pulloja, päivystämään kesäfestarien ulkopuolella.

Ei, Florian halusi olla uusi romanialainen ja eurooppalainen, Burberry-takkia ja tyköistuvaa pukua käyttävä *maksava asiakas*. Sellainen, joka toi pankki- ja vakuutuskonttoreihin, sijoitusneuvojen vastaanotoille ja matkatoimistoihin muutakin kuin hiekkaa. Ja joka rahoitti tämän kaiken unihiekallaan, mielten hieronnalla, näkymättömällä lohdulla ja lunastuksella.

Silloin, ensi kertaa, menneisyys oli saanut hänet kiinni. Koska oli rakkaus, vaikea, mahdoton, kenties jo ajatuksena kuolleena syntynyt. Että hän ja Ann-Stine, siipensä katkonut lentäjätyttö ja siitä huolimatta täysin pysäyttämätön elämän ja pätkätöiden syrjässä sinnittelijä, voisivat mitään järjellistä ikinä rakentaa.

Mutta niin vain – se nainen oli saanut hänet jälleen uskomaan kaikkien luotujen pohjattomuuteen, salattujen sisäavaruuksien arvokkuuteen. Se nainen oli pessyt pois kaiken sen pohjattoman kyynisyyden, mustien laaksojen lauhdevedet.

Ann-Stine, hänen Tuska-festivaalikelvoinen Suomi-neitonsa, joka oli vain elänyt ja palanut. Kunnes oli päätyntyt tukiasuntokierteeseen,

Kelan taksiseteleillä ajelijaksi ja Auroran kroonikko-osastolle painajaistensa ja paniikkikohtausten ajamana.

Painajaisten, jotka Florian oli itse laukaissut, tehnyt pahimman syntinsä koskaan. Ja se oli jo paljon. Siksi unenpäästäjän oli myös haettava Ann-Stine Aurorasta pois, vakuutettava toinen siitä, ettei ollut tullut haavoittamaan lisää. Vaan oli koettava ihmisenkokoinen ihme, yhdessä. Lähdeävä toteuttamaan sitä, mitä Musta Saara oli ohimenevän ilmestyksen verran Florianille väläyttänyt.

Ja pyhimysten ohimenevät ilmestykset väreilivät kuolevaisten verkkokalvoilla ja takaraivoissa ihmisiän.

Niin oli vain ryhdyttävä toimeen. Otettava vastaan kaikki siunauskirotut ja rikkirevityt, jotka olivat seuranneet ilmestyksiään. Euroopan halki, aina heidän kotiovelleen, Lönnrotinkadun kattohuoneiston eteiseen. Koska Musta Saara, romanien suojelupyhimys, oli päättänyt koetella Floriania, katsonut hänet lopulta arvolliseksi.

Eihän niin väkevien henkien kanssa pärjännyt. Helsinkiläisessä Jugendkerrostalossa, jonka naapurit käyttäsivät muutenkin. Ja nyt oli yksityinen ihmisvirta, ovikellon rimputusta ja muovikasseja matkatavaroina. Epäilyksiä *asiattomasta oleskelusta ja luvattomien maahan tunkeutujien suojelusta*.

Erityisesti jälkimmäinen otettiin vakavasti, jo ennen Pyramidijupakkaa ja perustus-kristillisten, kolmen kansallismielisen puolueen yhteenliittymän, marssimista voittajan elkein valtioneuvoston linnaan. Ja sitä puhuria, joka kävi läpi poliisijohdon, oikeuslaitoksen, Ylen ja maahanmuuttoviraston eli siunauskirottujen kesken Migrin.

Siispä oli tehtävä kuin profeetat aina ja kaikkialla, lähdeävä erämaavaellukselle: ostettava nyttemmin hyväntekeväisyysalan yrittäjäksi heittäytyneen Aarne Nuutin AronOne Global Initiativen tuntuvalle sponsauksella ex-kansakoulu Räkyslänjärjen rannalta.

Melkoista erämaata se olikin, sekä kunta että itse rakennus. Tuusulanjärven kansallisesti ylösrakentava henki, sivistys- ja kulttuurisukujen elähdyttävä vaikutus eivät ulottuneet Räkyslän rämettyneille vesille. Ei lähes koko muun Uudenmaan vallannut lasiveranta- ja venepaikkaraken-

taminen, muuttuminen Helsingin parempivointiseksi esikaupungiksi.

Räksylän kunnassa perustus-kristilliset, herännäislahkot ja rämeen näennäinen toinen ranta, korpikommunistit voivat hyvin. Vaikka kaikki voivatkin samalla kollektiivisen huonosti. Ja kunnan keskustassa oli ne riittävät: baari, R-kioski, sosiaalitoimisto ja HOK-Elannon hautauspalvelu.

Ei tarvinnut odottaa kutsua naapuriin kahville. Vaan väistellä tahallisia kuran roiskuttajia. Semminkin kun siunauskirottuihin liittyivät Olga Magaia ja Kuokka mosambikilaispesueineen, raittia uhmakkaasti käsi kädessä kulkevat balkanittaret Angelica ja Sabina. Ja egyptiläinen Marina Ismail, joka ei saanut näkyjensä painolta, kasvojensa nykimiseltä ja kouristuskohtauksiltaan rauhaa edes Jurkan valinnassa.

Fukushiman surffari kunnosti taloa akkuporakoneen ja ajatuksen voimalla. Gani oli kietonut koko pihapiiriin *maglaansa*, santarmeja vuosisatoja eksyttäneeseen maagiseen usvaan.

Heidän luokseen tsunami- ja maanjäristysrannikolta tullut japanilaisvanhus ja lapsen tasolle jäänyt, pitkänhuiskea kosovonromanipoika eivät juuri räksyläisille näyttäneet. He olisivatkin olleet ihan liikaa.

Niinpä keskityttiin sisäänpäin, kansakoulun saamiseen asuinkelpoiseksi. Siihen kaikkeen tamppaamiseen, tuulettamiseen, kuuraamiseen, sinnikkään ja kaikenkattavan homeen manaamiseen ulos. Naakkoja kaiveltiin tuuletuskanavista, hiirille piti järjestää joukkomurhia. Muuten siltä kaikelta välikaton rapistelulta ei olisi saanut nukkua – ja aamu-puurossa saattoi kylpeä karvainen, pitkähäntäinen vieras.

Nukuttiin vielä makuupusseissa lankkulattioilla, säädettiin loputtomasti lämmityksen kanssa. Hohkasiko juhlasalin pönttöuuni tarpeeksi, kuinka monta tuntia saattoi laskea kotitalousluokan leivinuunin varaan? Missä luokissa tarvittaisiin sähköpattereita, mitkä pistokkeet yleensä pelasivat.

Samalla harjoiteltiin, vaikka ei tiedetty, mitä varten. No kaiken tähänastisen repivää myrskyä vastaan, ja Osattomien armeijaa, kun sellainen suvaitsi ilmoittaa olemassaolostaan. Kun terroriteot alkoivat yltyvään tahtiin seurata toisiaan, kärjistää Balkanin maiden ja niiden naapurien jo valmiiksi ihan riittävän jännitteisiä välejä. Kun Turun saaristoon is-

kettiin, hollantilaisten YK-rauhanturvaajien metsästysretkelle. Niiden UNPROFOR-joukkojen, jotka olivat surkeasti kämmänneet Srebrenican siviilien pelastamisen.

Fukushiman surffari opetti Sabinalle, Angelicalle ja joskus Ganillekin kamppailulajeja rantakallioilla, harmaantuneena *senseinä*, jonka partaa ja nutturaa tuulet riepottelivat. Samaan aikaan Florian yritti huolehtia *yliaistisesta* koulutuksesta. Jotta sitten, kun kello löisi, ei edes tarvittaisi mitään käskynjakoa ja komentokieltä. Vaan he pelaisivat yhteen kuin nuorallatanssin ja trapetsitaitelun tahdin löytänyt sirkusseurue.

Ja vaikka Ann-Stinen raskaus eteni, maha pullotti ja liikkuminen kävi kivuliaaksi, Ann-Stine huolehti maallisemmista pyrinnoistä ja etsinnoistä. Piti kaiken pyörimässä, ja selvitteli omien kontaktiensa kautta, mitä Suomen viranomaiset tiesivät. Uhkasiko siunauskiroituja jokin akuutti vaara.

Tässä Ann-Stinea autteli vanhempi konstaapeli Martti Rajakangas, mies, joka oli heille ikuisessa kiitollisuudenvelassa. Siksi, että Florian oli pelastanut hänen tyttärensä Tuliskeittarin takaisin jaloilleen. Samoin Ann-Stinen erinäiset ex-poikaystävät, joista Florianin teki pahaa kuullakaan. Mutta oli vain pakko. Tarkkisaikoina syntyneet tuttavuudet olivat jossain vaiheessa vaihtuneet liivimiehiin ja ex-sotapoliiseihin. Vaikka Ann-Stine oli itse siinä vaiheessa suunnannut jo toisaalle: Porin ilmailuopistoon ja Finnairin epäonniseen työhönottohaastteluun.

Kun Elviira Verginian syntymän hetki läheni, pihapiiriin oli ilmestynyt sellainen voimatekijä, jollaista Florianin elämässä ei ollut aiemmin ollutkaan: anoppi. Margit Ahvenainen-Rouhander, joka oli perehtynyt vaihtoehtoihin elämäntapoihin: luomuruokaan ja -viljelyyn, kalevalaisiin itkuvirsiin, vienankarjalaisiin parantaja- ja loitsuperinteisiin. Ja ruvennut siivoamaan heidän jääkaappiaan ja kylpyhuonettaan elämäntapamyrkytyksestä: kulkenut kangaskasseineen Räkskylän kirkonkylän bussipysäkin ja Kampin Ruohonjuuren väliä, vaihtanut hammastahnat sellaisiin, joissa ei ollut titaanioksidia ja puutarhaa varten varatut hyönteismyrkyt luontoystävällisiin Tolu-ruiskuttimiin.

Tyttären uusi avomies ja elämänpiiri oli Margitille, kännyköitä juuri ja juuri sietävälle sähköallergikolle, jotain levottomuutta herättävää:

mustiin pukeutuvia hakkereita ketjuineen, vöineen ja pessimistisen pilkkallisine läpänheittoineen, Ganin tai Olga Magaian pesueen kaltaisia entisten jätemaiden tai ruosteenkarvaiden hökkelikylien asukkeja, Surffari suoraan japanilaisen high tech -yhteiskunnan sulamispisteestä.

Siis ihmisiä, joiden pelkkä olemassaolo sai geigermittarit nykimään ja värähtelemään, joiden hiestä ja syljestä erittyi raskasmetalleja. *Tok-sista porukkaa*, ihmisiä, jotka istuivat vierekkäin kuin ruosteiset ja haptuneet patterit. Samassa ruokapöydässä, samoilla saunanlauteilla tyttärensä ja tulevan tyttärentyttärensä kanssa!

Ei Margit ollut Ruben Holkistakaan perustanut, henkivartijasta, jonka Ann-Stine oli hankkinut heille Florianin selkää ja pakaroita silponeen puukotusyriytyksen jälkeen. Tai Tenhosta ja Saulista, pitbullterrieristä ja amerikanbulldogista.

Mutta jotenkin he kaikki vain olivat mahtuneet sinne, omituisuuk-sineen ja salaisuuksineen. Ihmeperhe ja suurperhe, unikadon, mutant-tien ja uusien kansainvaellusten ajan lapset.

Ja kun oltiin vasta Hyvinkään sairaalassa, Elviira Verginia oli ryömi-nyt tämän maailman vaikeaan valoon kolme päivää aiemmin ja ylpeä isä Florian työnteli häntä hoitokärryillä, internetin harhainmaassa le-visi Osattomien armeijan itsenäisyysjulistus. Sen liitetiedostona oli Euroopan tiedostamattomassa ja yöpuolella elävän salaisen valtion uhmakas ministerilista. Kärjessään painajaispääministeri Flavius, joka oli ottanut *nom de guerrensa* Vladimir Perićiltä eli Valterilta, Sarajevon natsimiehityksen aikaiselta maanalaiselta hyväntekijältä.

Oli lähdeittävä paikan päälle, yleismaailmallisen järjen heiton ja ar-vaamattomuuden ajan myrskynsilmään. Florianilla oli »hengenvaaral-linen henkivartijansa» Ruben Holkki mukana. Ruben, joka oli palvellut muukalaislegioonalaisena Sarajevon YK-joukoissa.

Florianin ja Rubenin tehtävänä oli ollut katsoa, voisiko katastrofin pysäyttää. Kuuntelisiko Osattomien armeija järkeä. Vai olivatko sen *spi-oonit* ja *sabotöörit* jo liikkeellä, 2010-luvun gavrilot omine järjenvastai-sine ja sitäkin jyrkempine prinssiipeineen. Valmiina valuttamaan veret jokaisesta kodinkonekauppiasta ja laajentumiskomissaarista, joka vas-

taan tuli. Ajamaan kylmäpäisesti ja täysin harkitusti Eurooppaa ja maailmaa johonkin samantapaiseen kuin 1914. Vuoteen, jolloin oli kenties helvetillisiä keksintöjä: liekinheittämiä, sinappikaasua, panssarivaunuja, kaksitasoja ja ilmalaivoja pommituslennoilla. Siis lastenleluja ja museokalustoa, tinasotilaita ja marmorikuulia. Verrattuna nykyisten valtojen Pandoran lippaisiin.

Mutta paikan päällä heistä itsestään oli tullut kahden miehen kävelevä katastrofi. Rubenin pimeät muistot olivat alkaneet aktivoitua, muistot paluusta sotaan. Tällä kertaa Bosnian kroaattien riveissä, paha-maineisessa 103. jalkaväenprikaatissa eli »kansainvälisissä». Siis palkkasoturina, joka taisteli nyt Bosnian laillista hallitusta vastaan.

Ensin oli vain haastateltu ihmisiä, tutkailtu mielialoja. Esitetty Aron-Onen konsultteja, jotka olivat jälleenrakennuksen asialla, etsimässä sopivia yhteistyökumppaneita. Mutta oikeasti heitä ajoi Flaviuksen ja hänen osattomiensa etsintä. Siis umpikujat, törmäily seinästä toiseen sortumisvaaraiseen seinään.

Kunnes eräs Flaviuksen agentti oli saanut Florianin kiinni nolosti ja housut kintuissa, lukenut häntä kuin unenpäästäjän olisi pitänyt lukea ihmisiä. Ja Ruben Holkki oli rymistellyt tiehensä, sotapsykoosinsa pau-loissa ja kipulääkkeiden vieroitusoireiden tuskanhiessä.

Eikä ollut muuta johtolankaa kuin Zetran jalkapallokenttä-hautausmaan viereisen romanitorin ennustus, farkkutakissa ja perinnehameessa kulkevan matriarkan puheet *Crna Sarasta*. Ja siitä, että mysteeri avautuisi, ovi ja sisäpiha kerrallaan. Mostarissa.

Mostarissa – kaupungissa, josta kroaatit ja muslimit olivat katkerasti sotineet, jonka 427-vuotias silta eli Kaikkivaltiaan kaari oli välillä päätyntynyt laastina ja murikkoina Neretvajoen pohjaan. Jossa Florianin piti esiintyä samanlaisena verkkaritakkisena pikkujobbarina kuin muutkin ikäisensä Balkanin romanit.

Ja nyt menneisyys oli saanut hänet toisen kerran kiinni, pakottanut katsomaan yöpuolen itseensä. Tuntui, kuin kaikki uudet alut ja rakentamisen ajat olisivat olleet harhaa. Juoksuhiekan puskemista kangastuksen perässä, jalat vääjäämättä syvemmällä ja syvemmällä.

Sillä loppusyksyn 1989 päiviä ei vain voinut paeta. Eikä kukaan, joka oli solminut lasiveitsivalan lääketieteen ensimmäisen vuoden opiskelijana, voinut kuvitella sellaisesta ikinä vapautuvansa.

Tässä oli nyt ihminen, jonka kanssa he olivat sitoneet itsensä elinikäisesti toisiinsa. Hautojen ja hulluuden yli, kaikkien ajallisten ja maantieteellisten etäisyyksien tuolla puolen.

Florian oli niin halunnut lasta Danielansa kanssa. Kun kuiskittiin, kuumeessa ja toisenlaisessa kuumeessa. Kun pariskunta lämmitti toisiaan oman lihansa vimalla, Kulttuuripalatsien elokuvailloissa, eiota myyvien tavaratalojen sovituskopeissa ja huurteisilla puistonpenkeillä. Kun Nicolae ja Elena Ceaușescun hulluus oli lopussa ja toisenlainen hulluus vasta alkoi.

Nyt Florian oli 44-vuotiaana saanut tietää erään unelmansa, sen suurimman, toteutuneen. Hänen rukouksiinsa oli vastattu, abortti oli sitenkin viime tingassa peruuntunut.

Ja – olisi – niin – kannattanut – miettiä. Mitä toivoo ja rukoilee, minkä vuoksi kyyneleensä vuodattaa.

Hänen ja Danielan poika oli saanut syntyä. Flavius, jonka odottamisen riemussa parikymppinen Florian oli mennyt pitkin Cluj-Napocan barokkikaupungin *stradoja*, jutellut vastaantulijoille ja puristanut käsiä. Pistänyt sanoinkuvaamattoman onnensa kiertämään, tarjoillut olemattomista rahoistaan vanhoille papoille tujauksen tšučää, ohi purjehtiville rouville romanityöltä ostettuja kukkia.

Silloinen onni leijaili nyt pilvenä Euroopan yllä. Violetina ja mustelmansinisenä yönä, joka hukuttaisi alleen kaiken vanhan.

Saiko ihminen kammoksua omaa lastaan? Lasta, jonka isyydestä sai tietää vasta Turun saariston ja Nevski Prospektin verilöylyjen jälkeen. Saiko?

Florian näki nuoruudenrakastettunsa mieleen ja muistoihin, sen taskulampun valokiilan verran kuin Danielan kosketukset kerrallaan soivat. Hän ei osannut muuta kuin antaa periksi niille kosketuksille. Naiselle,

jonka hän luuli iäksi menettäneensä – ja jonka härnäävän hitaat sanat ja sivelyt olivat ainoa keino saada vastauksia polttaviin, pakottaviin, kirottuihin kysymyksiin.

Hän tuntee OMAN LAPSENSA potkut ja sydämenlyönnit Danielan sisällä, stetoskoopin kylmän painalluksen, viileän geelin ja Koševon sairaalan ultraäänikoneen hoitajan ohjeet. Nyt kun tuleva äiti saa ihan oikeasti olla lapsestaan iloinen. Eikä vain kuvitella sitä paljua, mihin lapsi sylkäistäisiin, romanialaisten koulukotien sarjaa, joka rangaistusvangin jälkikasvua odottaisi.

Daniela on VAPAA, veljesmaa Jugoslaviassa ja vielä kulttuuriattasean virassa. Hän sisustaa virka-asuntoa vauvan tarpeisiin, filistelee edustus-tiliä ja autonkuljettajaa. Kenties katinkultaisen häkin petollista vapautta – mutta sittenkin jotain ihan, ihan muuta kuin Ceaușescun lopunaikojen naisvankilat.

Securitaten – siis SRI:n, DEMOKRAATTISEN Romanian tiedustelupalvelun – työehdot muuttuvat lennossa. Emomaassa tapahtuu ihan liikaa. România Liberă -lehden – jonka ex-naisvanki saa diplomaattipostissa aamiaiscroissantinsa ja bosnialaisen kahvin viereen – mukaan Securitaten luumunpurijat ovat takajaloillaan. Heitä syytetään kaivosmiesten usuttamisesta demokratialiikkeen kimppuun ja kantaväestön ja unkarinromanialaisten välisen vihanpidon lietsonnasta. Rekkalastillinen Ceaușescun-aikaisia asiakirjoja löytyy yksinkertaisesti valakialaiseen suometsään dumpattuina, salausleimoineen kaikkineen.

Joten SRI:n uusille isännille, Kansallisen pelastuksen rintamalle riittää, että operaatio Ennustajaeukon kohdehenkilö Daniela Livinski saadaan pidettyä itsepintaisten ihmisoikeusjärjestöjen ja parlamentaarisen tutkimuskomission ulottumattomissa.

Jos Daniela haluaa kuratoida transsilvanialaisen nykytaiteen näyttelyn Sarajevossa tai tuoda Romanian kansallisen radio-orkesterin kiertueelle, niin foarte bine. Jos Daniela haluaa raportoida murenevan Jugoslavian provinssikaupungin mielialoista, niin edelleen foarte bine. Kunhan – hän – ja – lapsi – vain – pysyttelevät – mahdollisimman kaukana emämaasta. Eivätkä muutenkaan rupea erityisen aktiivisiksi ja näkyviksi.

*Sehän sopi. Entiselle kurtisaanille, jonka kutrit oli ajeltu ja korkoken-
gät hävinneet jonnekin Romanian kansantasavallan vankeinhoitolaitok-
sen ahmasnäppiseen saaristoon.*

*Hän ei edes muista, kuinka monta vuotta oli mennyt höperöityvästä
äidistä huolehtiessa, loikkari-isän aiheuttaman häpeän varjossa. Kun oli
täytynyt kaksin käsin pitää Securitaten päivystävät luumunpurijat heistä
erossa.*

*Mitäpä muuta se oli tarkoittanut kuin armotonta suhmurointia: Kent-
kartonkeja, moldovanviinejä, Palmolive-saippuaa, Toblerone-suklaata ja
nylonsukkahousuja.*

*Ja minkäs sitä ihminen itselleen mahtoi. Tämän elohopeaisen hermo-
romahduselämäntävän keskellä piti vielä antautua viattomaan opiskeli-
jaseurusteluun erään hellän, mutta toivottoman totisen mustalaispojan
kanssa. Vannoa lasiveitsivala, kai rakastaakin. Kerrankin ihan oikeasti,
laskematta hyötyjä ja turvaamatta selustoja.*

*Kunnes kuukautiset olivat loppuneet ja riidat alkaneet. Eikä musta-
laispojalla ollut mitään jälkikasvua vastaan, päinvastoin. Hän vain olisi
halunnut tarkemmin tietää Danielan tuloista ja menoista. Voi sitä pikku
Floriania: tulee tapaamisiin puolta tuntia ennen muina miehinä »tarkas-
telemaan» paikkoja. Lähtee heidän yhteisten lemmenhetkiensä jälkeen
muka sattumalta kuljeksimaan samaan suuntaan kuin Daniela, pysytte-
lee häveliäästi aina yhden kulman tai takorautaportin takana. Päivystää
kaverilta lainatussa Daciassa Danielan ja hänen äitinsä kotitalon edessä,
tekee asiaa naapurin maitokauppaan ja yhtä lehteä, Scinteiaa eli kom-
munistien »kipinä» myyville kioskille.*

Florian näki silloisen itsensä Danielan silmin ja hä-pe-si. Kas kun ei
vielä sadetakkaa ja tekoviiksiä. Mutta samalla hän muisti, mistä sil-
loinen mustasukkainen käytös kumpusi, rationaalinen osa siitä. Da-
niela oli sentään, kuulemma äitiään suojellakseen, antautunut en-
sin kansanarmeijan everstin, sitten miliisikersantin jalkavaimoksi.
Eikä Florianilla ollut mitään takeita siitä, olivatko molemmat suht-
teet niin totaalisesti ja jäännöksettömästi historiaa kuin hänen rak-
kaansa väitti.

Ja vaikka olisivatkin, se kaikki veitsenterätanssi ja elohopeainen epäelämä olivat jo tehneet Danielasta hermoraunion. Sosialistisen Romanian lääketieteen laitoksilla ei kliinistä depressiota tai psykoottisia oireita juuri mainittu. Oli vain »työnvieroksuntaa» ja »yhteiskunnallista paratisismia».

Mutta itsekseen – Florian oli sairaana huolesta, etsi diagnooseja saksan- ja ranskankielisistä ammattijulkaisuista.

Oli treffejä, jolloin puhuminen ja koskettaminen olivat tyystin kiellettyjä. Oli päiviä, joina Florian saattoi rakkaansa luennolleen ja lähti kohti omaansa jalat kankeina. Sillä Daniela saattoi mennä sosiologian praktikumiinsa kuin ei mitään, odotella häntä tunnin jälkeen pääraukkuksen portailla. Tai sitten saada itkukohtauksen, painella kotiinsa valvojan estelyistä huolimatta, tehdä seuraa äidilleen, joka istui omaa ikuista iltaansa suljettujen verhojen takana.

Tai sitten – pelotti, että Daniela tekisi niin kuin joskus uhkasi tai unelmoi, silmät kiiluen fantasiansa »kauneudesta»: menisi trollikkabussin tai Karpaattien marmoria kuljettavan junavaunun alle. Ja veisi heidän lapsensa mukanaan.

Abortistakin Daniela puhui, vähän turhan äänekkäästi ja varomattomassa seurassa. Yhtenä vaihtoehtona, josta hän ja Florian olivat kullekkin »keskustelleet yhdessä». Kun oli asetus 770, jonka oli tarkoitus kasvattaa 22 miljoonan asukkaan Romaniasta vähintään 30 miljoonan luokkatietoisen sosialistin kotimaa: viiden lapsen äidit saivat upseerin tai politrukkin taseisia etuja. Kymmenen lapsen kohdalla tuli kultamitali, sosialistisen sankarin arvonimi, ARO-maasturi ja elinikäinen oikeus matkustaa ilmaiseksi junalla.

Paitsi että Daniela ja hänen ystävättärensä eivät aikoneet enää kartuttaa yhä vainoharhaisemmaksi käyvän sähkökatkoslandian rajavaratiokaartia. Sikiöitä löytyi kerrostalojen roskakuiluista ja kulkukoirien retuuttamina kaatopaikoilta. Länsimainen pahe nimeltä AIDS teki tuhojaan.

Asetus 770:n, Nicolae ja Elena Ceaușescun päähänpintymän vuoksi Securitate piti kansiota jokaisesta odottavasta äidistä. Sairaaloiden ja

terveyskeskusten väkeä narautettiin, puoskarit pantiin tunnustamaan tekonsa näytösoikeudenkäynneissä.

Ja Daniela vain puhui Cluj-Napocan nuorisokahviloissa päivystävälle hovilleen, ihan kuin »homma» olisi melkein yhtä helppo hoitaa kuin Hollannissa tai Ranskassa. Neuvoi tutuilleenkin niksejä ja puoskarien nimiä. Kuin salaa ärsyttääkseen tai koetellakseen Floriania, pitääkseen häntä varpaillaan ja hälytysvalmiudessa. Muistuttaakseen mustalaispoikaa kuolevaisuudestaan, ja siitä, että *la donna è mobile*.

Tai sitten, kuten Florian oli myöhemmin tajuavinaan, siksi että oli itsekin sekaisin ja suunniltaan.

Raskaus oli jo itsessään hormonimyrskyjä, hallitsemattomia raivo- ja liikutuskohtauksia. Ilman mitään luumunpurijoita, loikkari-isiä, puhumattomia äitejä ja esiteiniyteen vaipuneita poikaystäviä.

*Kunnes tulee se vihoviimeinen kohtalokas riita, eikä Florian edes tajua lähteä perään. Koska on ylpeyden musta myrkkö, viimeinen luumuvii-
nan tilkka lasin pohjalla. Ja Daniela painelee uhmallaan, reittejä, jotka on muutamalle kohtalotoverilleenkin neuvonut: torikauppiaan puheille, joka ohjaa edelleen miehensä eli lihamestarin tiskille. Tämä roikuttaa juuri tuoretta vasikkaa koukkuun, pitää toisessa kädessään puhelimen kuuloketta. Ei puhuta mitään, ei tarvitse. Lihamestari pesee suojakäsineitään pitkään ja hartaasti. Eikä vaivaudu salaamaan katseensa väsynyttä ilkeyttä.*

*Neljä kartonkia Kentiä vaihtaa omistajaa, Juudaksen sauhut. Lihamestari laittaa hetkeksi lapun luukulle ja siirtyy pitämään puoskarinva-
taanottoaan, vuokrakasarmen 12. kerroksessa. Lapset – kaiketi mitä halutuimmat, pioneeripaitaisiin koulukuviin ikuistetut kaksostytöt – ovat sopivasti poissa silmistä.*

*Lihamestari laskee ammeeseen vettä. Danielaa itkettää koko ajan. Sen vuoksi, mitä on nyt tekemässä, ja koska pelkää jo etukäteen niitä jälkivuodon vuoristosolia. Kevättulvia, joihin kumisaappaisena pikku-
tyttöä eksyisi. Ja äiti Milenan, joka oli alun perin romaniprinsssidä va-
roitannutkin, voivottelut ja todennäköisesti tarjoilema likööri- ja uni-
lääkecocktail vain pahentaisivat asioita. Ne pakottaisivat näkemään*

Jo lapsena, piiritetyssä Sarajevossa, albiinopoika Flavius herättää huomiota maagisilla kyvyillään. Myöhemmin hän johtaa Osattomien armeijaa, joka vaatii korvausta Bosnian sodan vääryyksistä avoimen terrorin keinoin. Kun Romanian romani Florian Tímar tapaa Mostarissa nuoruudenrakastettunsa Danielan, hän saa tietää olevansa Flaviuksen isä. Florianilla on oma joukkonsa Suomessa: Räk sylän kansakoululle kerääntynyt paranormaalien poikkeusyksilöiden yhteisö. Räk sylässä havahdutaan kauhistuttavaan uutiseen: Osattomien armeija aikoo iskeä seuraavaksi Pietarin kupeeseen, Suomenlahden pohjukkaan. On aika pelastaa maailma ydintuholta.

Tuomiopäivän karavaani on dystopia ja vaihtoehtohistoriallinen romaani: entisen Jugoslavian 1990-luvun tapahtumat heijastuvat nykypäivään ja todellisuus sekoittuu hurmaavasti maagiseen realismiin. Sarajevo, Mostar ja Pietari nousevat eräänlaisiksi romaanihenkilöiksi, joilla on värikkään historiansa muovaama luonne.

Romaaneista *Unenpäästäjä Florian* (2010) ja *Sotilasrajan unet* (2014) tutut hahmot jatkavat seikkailujaan *Tuomiopäivän karavaanissa*, joka on näiden teosten itsenäinen jatko-osa.

9 789510 420904